

Szemle

Tanári kézikönyv és szakkönyv is!

„A Nemzeti Alaptanterv 1995 januárjában elkészült tervezete kellő hangsúlyt fektet a környezeti nevelésre. Ez mind a gyakorló pedagógusokra, mind pedig a pedagógusképzést végző felsőoktatási intézményekre nagy feladatot hárít. Elsősorban az ő munkájukat kívánom segíteni ezzel a könyvvel...”

Elsőként ezeket a mondatokat vetette papírra a szerző munkája előszavában. Azóta megszületett a Nemzeti Alaptanterv végleges formája, s szinte ezzel egy időben jelent meg a boltokban az *Általános környezetvédelem*, amely – a gyakorló pedagógusok és környezetvédelmi szakemberek egybehangzó véleménye szerint is – a magyar nyelvű szakirodalomban a legteljesebb áttekintést adja a környezeti problémákról s azok megoldásának módjairól, világosan, érthetően és szakmailag is színvonalasan.

A szerző a Föld keletkezésétől napjainkig tekinti át a földi környezet fejlődését, a fejlődésben bekövetkezett minőségi változásokat, s az embernek a természeti környezetéhez fűződött kapcsolatait. A történeti megközelítés és a rendszer-szemlélet egyaránt jellemző a könyv fejezeteire. Logikus érvelés és rendkívül gazdag tényanyag tárja fel a globálissá növekvő környezeti konfliktus legmélyebb gyökereit.

De a szerző nem elégszik meg a problémák bemutatásával. A könyv alcímében is jelzett „lehetséges megoldások”-ra minden elődjénél nagyobb gondot fordít: a megoldások legáltalánosabb elveitől a legkonkrétabb megoldásokig rendkívül sok lehetőséget és tényleges megoldási módot mutat be a környezetvédelem számos területéről.

Értelmezi a környezetvédelmi alapfogalmakat és szisztematikusan elemzi azok

kapcsolatrendszerét. Részletesen foglalkozik a környezetvédelem cselekvési rendszerével és ezen belül kiemelten a tudományok környezetvédelmi feladataival. A könyv leghosszabb fejezete a népesedés és a környezet kölcsönhatásait, valamint a termelés és a fogyasztás környezetre és emberre gyakorolt hatásait mutatja be – itt sem mulasztva el a megoldások tárgyalását. A népességnövekedés lassítását, majd

megállíthatóságát és a környezetkímélő energiatermelést a környezetvédelem kulcskérdései közé sorolja a szerző és nagy terjedelemben foglalkozik e két témakörrel. Reális képet nyújt az atomenergia és a megújuló energiaforrások jövőjéről. Elemzi a bányászat és a fémfeldolgozás, a közlekedés, a vegyipar, a mezőgazdaság környezeti hatásait, s az

általuk okozott károk megelőzésének és megszüntetésének módszereit.

Foglalkozik a fogyasztás különböző formáinak környezeti következményeivel: e következmények minimumra csökkentésének módszereivel. A háztartási hulladékok és a szennyvíz kezelésével kapcsolatos ismeretek mellett újdonságnak számítanak a turizmus és a környezet, valamint a sport és a környezet kapcsolatáról szóló fejezetek.

A könyv rendszerezve mutatja be a nem szennyezés útján bekövetkező környezetkárosítási formákat: az erdőirtások, a túlhalászás, a túllegettetés, a földhasználat-

Foglalkozik a fogyasztás különböző formáinak környezeti következményeivel: e következmények minimumra csökkentésének módszereivel. A háztartási hulladékok és a szennyvíz kezelésével kapcsolatos ismeretek mellett újdonságnak számítanak a turizmus és a környezet, valamint a sport és a környezet kapcsolatáról szóló fejezetek.

váltás következményeit, a talajerózió és a defláció, valamint a másodlagos szikese-
dés folyamatát, hatásait, majd a környezet-
szennyezéssel és a hulladékkal kapcsola-
tos alapvető ismeretanyagot tárja elénk.

A hatodik fejezet a globális földi rend-
szer antropogén hatásra módosuló műkö-
dését elemzi. A Föld klímarendszerének
változása, a sivatagosodás, a sztratoszféri-
kus ózon csökkenése, a környezet elsava-
sodása, a világóceán szennyezettsége és az
élővilág veszélyeztetettsége tartozik e
fejezet témaköréhez.

Újdonságnak tekinthetők a könyvben a
környezetvédelem alapelvei, amelyek
„úgy működnek, mint a tengerpartokon a
világítótornyok: segítenek meghatározni a
helyes útirányt”.

A környezetvédelem közgazdasági és
jogi szabályozásáról szóló fejezeteket ne-
ves szerzőtársak (*Szász Tibor és Bándi
Gyula*) írták. Itt említjük meg, hogy a
vegyiparral kapcsolatos rövid fejezet *Bor-
da Jenő* vegyész munkája.

A zárófejezetben a környezeti tudatos-
ság fejlesztéséről szól a szerző. Érdemes
idézni utolsó mondatát: „Ha mindazt fi-
gyelembe vesszük, amit a környezeti ne-
veléssel és képzéssel kapcsolatban sorra
vettünk, nem alaptalan azt állítanunk,
hogy környezetünk jövője az iskolapadban
dől el.”

A könyv számos érdeme közül kiemel-
hetjük a problémák reális, szélsőségektől
mentes bemutatását, a megoldások számos
változatának ismertetését, az információ-
gazdagságot, a rendszerességet, a környe-
zeti problémák rendkívül széles körű átte-
kintését, a szemléletformáló megközelí-
tést. A munka kézikönyvként is kiválóan
használható, hiszen a kb. 1500 egységből
álló név- és tárgymutató, valamint a kisle-
xikon egy-egy téma vagy fogalom megke-
resését nagyban megkönnyíti.

Végül, de nem utolsósorban meg kell
említenem a könyv rendkívül gazdag ábra-
anyagát (138 ábra), amelynek nagyobb ré-
sze fölíára átmásolva közvetlenül is hasz-
nálható a környezetvédelmi témájú órá-
kon. Mindez kellő alapot ad arra, hogy
minden olyan pedagógus figyelmébe ajánl-
jam e munkát, aki bármelyik szinten oktat-
ja a környezeti-környezetvédelmi ismere-
teket, vagy bármilyen módon kapcsolatban
van a környezeti neveléssel. E könyv nem
hiányozhat a könyvespolcukról.

---

*Kerényi Attila: Általános környezetvédelem.
Globális gondok, lehetséges megoldások. Mo-
zaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1996.*

Berki Imre